

Examination to Rejection Behaviors of Fathers Having with Mentally Disabled Child

Babaların Zihinsel Engelli Çocuklarını Reddetme Davranışlarının İncelenmesi

Erkan EFİLTİ¹

Başvuru Tarihi: 27.10.2016

Yayına Kabul Tarihi: 22.12.2016

DOI: 10.21764/efd.52127

Abstract: Many studies in literature was studied on mothers and families. In this study, it was aimed to examination to rejection behaviors of fathers having with mentally disabled child. Data in this study was collected from an rehabilitation center in Konya, where was reviewed 50 fathers. During gathering the data, information form and Parental Acceptance Rejection Questionnaire was used. For tested fathers' rejection behavior to differentiate whether age, educational level and income or not, we were used Kruskal Wallis and Mann Whitney U tests. Total rejection score of 50 fathers was found rather high. The fathers' rejection was differentiated according to the income levels. The rejection behaviour of the fathers with low and high income was found significantly. The other factors were not important on the rejection.

Keywords: *Mental disability, Parental Acceptance, Parental Rejection, Father Rejection*

Özet: Zihinsel engelli çocukları reddetme davranışı üzerinde alınyazın da çok fazla çalışma yapılmakla birlikte yapılan çalışmaların çoğunluğu anneleri kapsamaktadır. Bu çalışmanın amacı; zihinsel engelli çocuğa sahip babaların zihinsel engelli çocuklarını reddetme davranışları incelemektir. Çalışma için veriler Konya ilinde özel bir rehabilitasyon merkezinde eğitim alan 50 zihinsel engelli çocuğun babasından toplanmıştır. Araştırmada daha önce geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış ve birçok araştırmada kullanılmış ebeveyn kabul red ölçeği kullanılmıştır. Ayrıca zihinsel engelli çocuklar ve babalara ait kişisel bilgilerin alınacağı kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Çalışmanın alt amaçlarından olan gelir, yaş ve eğitim düzeyine göre babaların zihinsel engelli çocuklarını reddetme davranışının farklılaşp farklılaşmadığı Kruskal-Wallis testi ve Mann-Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucuna göre babaların toplam reddetme puanının oldukça yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Babaların reddetme davranışlarının gelir düzeyine göre anlamlı farklılığa sahip olduğu bulunmuştur. Düşük gelirli ve yüksek gelirli babalar arasında reddetme davranışı bakımından anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Yaş ve eğitim düzeyi değişkenlerinin ise babaların reddetme davranışı üzerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *zihinsel engellilik, ebeveyn kabul, ebeveyn reddetme, baba red*

Introduction

The most essential element of the family is children, because children are the must to continue their lineage. Children are the source of expectation and hope for their families. They are an important factor for the reinforcement of the institution of marriage. Children have such an important role for the family and the society, therefore their being healthy is their parents' greatest wish. Bringing a child who needs special education into the world results in fundamental changes in the family. The joy and happiness a new member of the family brings in turns into failure, hopelessness, emotional confusion and feeling of inadequacy when the child turns out to be mentally retarded (Genç, 2015).

¹ Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü

There are some difficulties encountered during the care and education of handicapped children. The increase in economic needs, not having adequate knowledge of the condition of the child, the change in the roles of family members due to the handicapped child, breakdown in the marital relations, not being able to participate in social activities due to either time limitation or lacking personal time, attitudes of the society towards handicapped individuals and the families of these increase the problems of the family (Kaytez et al., 2015).

After the child is diagnosed as mentally retarded, the family goes through various phases during the process of embracing and adapting the situation. These phases consist of three main reactions and two sub-reactions for each, six reactions in total. These are; Primary Reactions, Shock: The situation is expressed as crying, unresponsiveness and sense of despair in the family. The shock phase may range from a couple of hours to a couple of days (Gökeşmeoğlu, 2004). Denial: Families suppose that this situation cannot be real and they act to prove that they think right. They try to research and gather proofs. Families can deny the situation and think that only the performance level of the child is decreasing and force the child to perform and achieve certain tasks. They can exhibit an attitude of denying education and therapy (Balat, 2003). If this phase lasts long, families can have difficulty in adapting the situation. The reason for denial is that the family feels like they are going towards unknown. At this point, it is of utmost importance that the diagnosing expert guides the family with correct explanations. This is one of the most important steps in families' accepting the situation and supportive therapy plays an important role in this phase, which is the most depressing and problematic phase for the family. Depression: In this phase, families present depression symptoms, such as burnout, fatigue, despair about future, and crying jags. With the presence of the handicapped child, the parents feel like they have come to the end of the dream of the ideal child. In depression, parents generally withdraw from their social environment. As the parents get more detailed information about the handicap of the child, and gain insight about how to help their child, and witness their child achieving certain things with the education they get, their depression start the decrease (Greenspan & Wieder, 2004).

Secondary Reactions; Guilt: First family members start to accuse themselves for being the cause of the problem. These accusations may also be towards each other. The situation results in anger. In this phase, there is latent anger towards the handicapped child. The sense of guilt and anger may be at levels that can paralyze the family life. The sense of guilt is the most difficult and intense feeling for the family to overcome. Some parents may feel like they are being punished by the God for their mistakes in the past. Then the latent anger towards the handicapped child is denied and sense of guilt is preferred. The parent can even be angry at themselves for feeling guilt and they can get rid of this sense of guilt after a very difficult step. Indecision: This phase is the most important step to embracing the handicapped child. With the birth of mentally retarded child, the adaptation to a life with a handicap may be short for some families, while it takes longer for some. Accusation from family members to other members may affect the indecision in embracing the situation. In this phase, there are such questions as how is going to be, what should we do, how should we do it in the family. Anger: The sense of anger may be from the individual towards themselves or the therapist, to the spouse or the other child. This phase ends with the development of suitable coping mechanisms. This anger may reach to an extent to paralyze the functioning of the family. The marital relationships may come to a breakdown. Supportive therapy plays an important role in this phase. The family must be supported and guided by an expert. It is very important that parents understand that the reason for the anger is understanding the situation of the handicapped child (Eracar, 2003). Shame: In this phase parents don't see others and lock themselves in their houses. The negative attitudes and behaviours,

such as that handicapped children are not accepted in the society, they are mocked or pitied or feared, are effective in this phase. Because the family see the mentally retarded child as their reflection, they can consider the child's flaws as their own. This is a way of perception that can damage parents' self-confidence.

Tertiary Reactions; Negotiation: In this rare phase, parents start to negotiate with the God, science or anyone for their mentally retarded child to become normal. This is considered as the last phase and attempt of the family before accepting the mentally retarded child. In this phase, parents believe that the child can be treated by a good expert. **Adaptation:** In this phase, families start to make realistic plans and set realistic expectations. They guide their child to the correct education program. If they have other children, they share the intense focus on the handicapped child to the other children too. Parents start to spend more time together. **Acceptance** is an active situation that requires understanding the problem of the child and paying constant effort to solve these problems. There is no continuance in this phase. It is the last step and it lasts. Parents accept the presence of the mentally retarded child and the fundamental changes in their lives. The crisis period ends with this acceptance. As of this period, parents start to think in a more realistic way about how to help their children. Parents, who accept their situation with the birth of the child, present a faster progress with sharing care tasks. However, parents who don't perform their tasks in this sharing, and deny their feelings have very difficult times and this generally ends in separation and divorce. The families who have reached this phase are ready to embrace their children as they are. However, this point shouldn't be overlooked. It is an undeniable fact that the life won't be as easy for the families who have emotional sharing and take responsibilities in solving their children's problem too. In special days, such as birthdays, or holidays hopefulness and hopelessness dilemma may occur again, and this may lead the families to old confusions. Even the families, who learn the diagnosis of their children early and went past through these phases may relive their problems in certain cases, such as when the child reaches school age (Greenspan & Wieder, 2004).

Parenting a child with inadequacies may result in special problems. These children generally result in increase in difficulties for their parents with their life-long requirements and frequent behavioural problems.

The birth of a child with different features when expecting a normal child, and all hopes, expectations and plans are set on this, may result in drastic changes in the social environment, expectations, plans, work lives, and economic conditions of the families. In such families who experience difficulty in coping with the situation, fathers who see themselves directly responsible for the economic issues, may reject their children.

Purpose of the Research

The purpose of the present research is investigating fathers' rejecting the mentally retarded children behaviours. In this context, the answers to the following questions are sought:

- 1- Do acceptance-rejection behaviours of fathers with mentally retarded children vary by level of income?
- 2- Do acceptance-rejection behaviours of fathers with mentally retarded children vary by age?
- 3- Do acceptance-rejection behaviours of fathers with mentally retarded children vary by level of education?

Method

Research Model

The present research adopted relational screening model. The purpose is investigating whether rejection behaviours of fathers with mentally retarded children vary by age, income and level of education, and their children's age, gender and level of education.

Participants

The work group of the present research consists of 50 fathers with mentally retarded children, whose children attend a Special Education and Rehabilitation Centre in the province of Konya in 2015-2016 school year.

Table 1. *Distribution of the Participating Fathers by Age and Level of Education*

		Father's Age			Total	
		<35	35-45	>45		
FATHER'S LEVEL OF EDUCATION	PRIMARY S.	N	0	1	3	4
		%	0	2	6	8
	SECONDARY S.	N	0	5	1	6
		%	0	10	2	12
	HIGH S.	N	9	11	1	21
		%	18	22	2	42
	ASSOCIATE D.	N	0	3	3	6
		%	0	6	6	12
	GRADUATE D.	N	3	5	4	12
		%	6	10	8	24
	POST-GRADUATE D.	N	0	1	0	1
		%	0	2	0	2
	Total		12	26	12	50
			24	52	24	100

As presented in Table 1, most of the fathers, who participated in the present research are high school graduates (42%). The least number of them have post-graduate degrees (2%). More than half of the participating fathers are between 35-45 years old (52%). The number of fathers younger than 35 and the number of fathers older than 45 are the same (24%). Of the participating fathers, 22% are between 35-45 years old and high school graduates.

Table 2. *Descriptive statistics on the fathers' age and levels of income and children's age*

	n	Lowest	Highest	Average	Sd
Father's monthly income	49	1000	4500	1117,35	1337,268
Father's age	50	26	58	40,88	7,414

As presented in Table 2, incomes of fathers range between 1000 TL and 4500 TL. The average of monthly income is 1117.35. On the other hand, fathers' ages range between 26 and 58, with an average of 40.88.

Data Collection Tools

As the data collection tool of the present research, Parental Acceptance-Rejection Questionnaire was used. The questionnaire was developed by Rohner, Saavedra and Granum in 1980. It was revised by Rohner in 1989 and 1997, and took its final form in 1997. The questionnaire was translated to Turkish by Anjel and Erkman in 1993, and latest revisions on linguistic equivalence was conducted by Erkman in 2002 (cited as Toran, 2005). The questionnaire measures mothers' perception of their behaviours of acceptance or rejection of their children. The scale which can be self-implemented by parents with children of at least 3 years old, is a 4-point likert type scale with the total of 60 items. It is a paper-pencil test (Öner, 1997). The total of the scores from the scale refers to the total rejection score. High scores refer to high level of rejection. The higher the level of rejection is, the more the father rejects his child and the less he accepts the child. There are no limit scores of the scale (Toran, 2005).

Findings

This part consists of evaluations on the fathers' behaviours of rejection of their mentally retarded children in terms of income, age and education level.

Table 3. *Descriptive Statistics on Rejection Scores*

	N	Lowest	Highest	\bar{X}	Sd
Withdrawal of Warmth	50	32,00	79,00	68,5	9,28
Aggression	50	26,00	61,00	56	7,52
Indifference	50	20,00	48,00	44	7,04
Undifferentiated Rejection	50	5,00	16,00	15	2,09
Total Rejection	50	87,00	204,00	184,5	23,79

Total rejection score ranges between 52 and 208, and the average score for 50 fathers who participated in the present research is calculated as 184.5. Accordingly, it can be stated that fathers' behaviour of rejecting their children is high. It can also be stated that scores obtained from aggression, indifference and undifferentiated rejection sub-dimensions are high too.

Table 4. *Kruskal Wallis Test Results for Defining Whether Total and Sub-dimensions Scores of Fathers Vary by Level of Income*

Sub-dimension	Mean rank	p-value
Withdrawal of Warmth	7,609	0,022*
I (1500-3000)-(<1500)	7,89	0,062
II (>3000)- (1500-3000)	1,93	0,350
III (>3000)-(<1500)	9,82	0,037
Aggression	6,872	0,032*
I (<1500) - (1500-3000)	3,227	0,100
II (1500-3000)- (>3000)	6,856	0,165
III (>3000)-(<1500)	10,083	0,003
Indifference	1,749	0,417
Undifferentiated Rejection	8,482	0,014*
I (<1500) - (1500-3000)	3,701	0,789

II	(1500-3000)- (>3000)	7,227	0,112
III	(>3000)-(<1500)	10,929	0,012
Total Rejection		7,914	0,019*
I	(<1500) - (1500-3000)	5,351	0,351
II	(1500-3000)- (>3000)	5,697	0,336
III	(>3000)-(<1500)	11,048	0,015

Fathers' rejection scores vary by level of income in all dimensions apart from indifference sub-dimension. Multiple comparison was conducted in order to find out the source of variation. There are significant differences between low and high income groups in withdrawal of warmth, aggression, undifferentiated rejection and total rejection scores. Level of income is an important factor in fathers' rejection of their mentally retarded children.

Table 5. *Kruskal Wallis Test Results for Defining Whether Total and Sub-dimensions Scores of Fathers Vary by Age*

	Mean rank	p-value
Withdrawal of Warmth	0,787	0,675
Aggression	1,056	0,590
Indifference	5,438	0,066
Undifferentiated Rejection	2,287	0,319
Total Rejection	1,632	0,442

Fathers' behaviour of rejecting mentally retarded children doesn't vary at a significant level by age.

Table 6. *Kruskal Wallis Test Results for Defining Whether Total and Sub-dimensions Scores of Fathers Vary by Level of Education*

	Mean rank	p-value
Withdrawal of Warmth	6,884	0,229
Aggression	9,664	0,085
Indifference	5,742	0,332
Undifferentiated Rejection	9,744	0,083
Total Rejection	7,962	0,158

Fathers' behaviour of rejecting mentally retarded children doesn't vary at a significant level by education in all sub-dimensions and total rejection score.

Conclusion, Discussion and Suggestions

The aim of this present research is to investigate fathers' behaviour of rejecting their mentally retarded children. Data of the present research were collected by interviewing 50 fathers, whose children attend to Special Rehabilitation Centre in Konya. In order to define fathers' behaviour of rejecting their mentally retarded children, Father Acceptance-Rejection Questionnaire was used. Non-parametric Kruskal Wallis and Mann Whitney U tests were used to find out whether 4 sub-dimension and total rejection scores vary by income, age and level of income.

According to the results of the analyses, considering that total rejection score ranges between 52 and 208, and the average score for 50 fathers who participated in the present research was calculated as 184.5. Accordingly, it can be stated that fathers' behaviour of rejecting their children is high. It can also be stated that scores obtained from aggression, indifference and undifferentiated rejection sub-dimensions are high too. It was also found that sub-dimensions and totals rejection scores varied by level of income. Multiple comparison was conducted in order to find out the source of variation, and there were significant differences between low (less than 1500 TL) and high income (more than 3000 TL) groups in withdrawal of warmth, aggression, undifferentiated rejection and total rejection scores. According to Hajj-Yahia and Abdo-Kalothi (2003), children with lower income levels are more exposed to parental violence. Delitay (2009) concluded there is a significant difference between economic income level and the rejecting behaviour as a result of the study done with disabled children's mothers. This finding supports the result of this research. However; in many studies conducted with mothers of children with disabilities, it has been found that there is no differentiation between accept-reject behaviour and economic income status (Dere, 2009, Yildiz, 2009, Eş, 1013).

In this study age and education level variables didn't have any significant effects on fathers' behaviour of rejecting their children. In the literature, research results supporting this finding are found (Dere, 2009; Yıldız, 2009). However, Akandere, Acar and Baştuğ (2009), found in their research that there were significant relationships between despair and life satisfaction levels and age, level of education and the gender of the handicapped child among parents with, mentally, physically, mentally-physically handicapped children. In addition, Delitay (2009) and Spouse (2013) have also found that age and education levels have a significant effect on the rejection behaviour. Toran (2005) studied acceptance-rejection behaviours of mother from different socio-cultural backgrounds. According to their findings, there are significant differences between rejection behaviours of mother from lower and upper socio-cultural backgrounds. Rejection behaviours of mothers from lower socio-cultural background are varied by level of education and monthly income. On the other hand, rejection behaviours of mothers from upper socio-cultural background didn't vary by level of education and monthly income.

According to the results of the research, fathers' rejection of their children with mental retardation was influenced by their economic status. It seems important that the father, who seems to be primarily responsible for the economy of the family, has to be supported economically, look over their work situations and positive discrimination should be done if necessary. Positive discrimination about employing the disabled is also being made in our country as it is in the world people and this is very important for disabled people. However; there are some disabled groups that employment of them is difficult and sometimes impossible. Individuals in this group can benefit from this privilege for a family member if necessary, especially if the father is unemployed.

There was no correlation between age and education variables and father reject score. In the literature, there are research results that no correlation was found as it is in this research. However, there are study findings showing a link between age and educational status and father accept-reject score. In this case, whether there is a relationship between age and education variance and father's acceptance or rejection should be examined in different sample groups.

New researches can be done by considering some variables which are not considered due to the limitation of this research and which are thought to give light to the subject. One of the most important of these is the demographic characteristics of the disabled child. These are the studies that age, education level, type of disability, disability level of the handicapped child are studied as variables. Another important factor is the demographic characteristics of the fathers. Variables, such as the place

where the family lives, the level of provided social support to the family and the family structure, are appear to be important in understanding father rejection levels better.

Reference

- Akandere, M., Acar, M. & Baştuğ, G. (2009). Zihinsel ve Fiziksel Engelli Çocuğa Sahip Anne ve Babaların Yaşam Doyumu ve Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22.
- Anjel, M. & Erkman, F. (1993). The Transliteration Equivalence, Reliability and Validity Studies of the Parental Acceptance-Rejection Questionnaire (PARQ) Mother-Form: A tool for Assessing Child Abuse. International Society for Prevention of Child Abuse & Neglect-Regional Conference, Boğaziçi University, Istanbul.
- Ansari, Z.A. (2002). Parental Acceptance-Rejection of Disabled Children in Non-Urban Pakistan, *North America Journal of Psychology*, 4:1
- Balat, G. U. (2003). Zihin Engelli Çocukların Eğitimine Aile Katılımı. *Farklı Gelişen Çocuklar*. Kulaksızoğlu, A. (Ed) Epsilon (sf 272-284). İstanbul
- Delitay, H. (2009). *Engelli Çocuk Annelerinin Çocuklarını Reddetme Davranışları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dere, N. (2009). *Annelerin Otistik Çocuklarını Kabul Etmeleri ile Otistik Çocukların Kardeşlerinin Kardeşlerini Kabulü Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Eracar, N. (2003). Farklı Gelişen Çocukların Eğitim/Sağaltım Çalışmaları. Kitap: Farklı Gelişen Çocuklar. (Ed. Kulaksızoğlu). A. Epsilon Yay. İstanbul.
- Erkman F. & Rohner, R.P. (2006). Youths' perceptions of corporal punishment, parental acceptance, and psychological adjustment in a Turkish metropolis. *Cross-Cult Res* 2006; 40:250-267.
- Eş, A. (2013). *Zihinsel engelli bireye sahip annelerin çocuklarını kabullenişleri ile umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Genç, H. (2015). *Zihinsel Engelli Çocuklara Sahip Anne ve Babaların Yaşam Doyumlarının ve Aleksitimetik Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Greenspan, I. S. & Wieder S. (2004). Özel Gereksinimli Çocuk, (Çev: Ersevım, İ.) Özgür Yayınları, İstanbul
- Haj-Yahiya, M. & Abdo-Kaloti, M. R. (2003). The rates and correlates of Exposure of Palestinon Adolescents to Family Violence:Toward an Integrative-Holistic Approach, *Child Abuse and Neglect*, 27:9

- Kaytez, N., Durualp, E. & Kadan, G. (2015). Engelli Çocuğu Olan Ailelerin Gereksinimlerinin ve Stres Düzeylerinin İncelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1).
- Khaleque, A. & Rohner R. P. (2002). Perceived Parental Acceptance-Rejection and Psychological Adjustment: A Meta-Analysis of Cross-Cultural and Intracultural Studies, *Journal of Marriage and Family*, 64:1
- Rohner, R. P. (2004). The Parental "Acceptance-Rejection Syndrome: Universal Correlates of Perceived Rejection. *American Psychologist*, 59 (8), 830- 840.
- Rohner, R. P. & Khaleque, A. (2005). Handbook for the study of parental acceptance and rejection. USA: Rohner Research Publications.
- Öner, N. (1997). *Türkiye' de kullanılan psikolojik testler*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Toran, M. (2005). *Farklı Sosyo-Kültürel Düzeylere Sahip Annelerin Çocuklarını Kabullenme ve Reddetme Davranışlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Turner, A.P., Sarason, I.G. & Sarason, B.R. (2001). Exploring The Link between Parental Acceptance and Young Adult Adjustment, *Cognitive Therapy and Research*, 25:2.
- Yıldız, D. (2009). *Okul Öncesi Dönem Engelli Çocuğa Sahip Annelerin Çocuklarını Kabullenişleri ile Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Genişletilmiş Özet

Yetersizliği olan çocuğa sahip olmak ve ona anne ve babalık yapmak normal çocuğa anne ve babalık yapmaya göre daha zor olan ve özel sorunlarla baş edebilmeyi gerektiren bir durumdur. Bu çocuklar, genellikle yaşam boyu süren günlük bakım gereksinimleri ve sıkça yaşanan davranış sorunları ana babaların güçlüklerini arttırmaktadırlar. Normal özelliklere sahip bir çocuk beklerken ve gelecekle ilgili bütün umut, beklenti ve planlarını da bunun üzerine kurmuşken, farklı beklenmedik özelliklere sahip olan bir çocuğun doğması ve ya sağlıklı doğmasına rağmen ileride yaşanan olumsuzluklardan dolayı çocuklarında yetersizliklerin olması, ailelerin sosyal çevrelerinde, beklentilerinde, planlarında, iş yaşamlarında ve özellikle mali konularda büyük değişiklikler yaşanmasına neden olmaktadır. Bu durumla baş etmesi gereken anne ve babaların oldukça zorlandığı ve profesyonel düzeyde desteğe ihtiyaç duyulduğu birçok çalışmayla ortaya konmuştur. Beklenmedik ve hazırlıksız olarak yakalanan aile fertlerinden her biri belirli güçlüklerle baş etmek zorundadır. Özellikle sosyal çevre, yasal sorumluluk, iş ve mali konularda doğrudan sorumlu görülen babalarda bu beklenmedik durum karşısında zihin engelli çocuklarını reddetme davranışı ve bunu etkileyen değişkenlerin neler olduğu bu çalışmanın problemi oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın amacı; zihinsel engelli çocuğa sahip babaların zihinsel engelli çocuklarını reddetme davranışının çeşitli değişkenlere göre incelenmesidir. Anne - babanın çocuğunu kabul-red ve ya zihinsel engelli çocukların kabul-red davranışı üzerinde alinyazın da çalışmalara rastlanmaktadır fakat yapılan çalışmaların büyük bir çoğunluğu annelerin çocuklarını ve ya engelli çocuklarını kabul-red davranışlarını kapsadığı görülmektedir. Babaların çocuklarını kabul-red davranışı ile ilgili sınırlı

sayıda çalışmaya rastlanmakla birlikte, engelli çocuğu olan babaların engelli çocuğunu kabul-red ile ilgili konuya ışık tutacak nitelikte ve sayıda çalışmaya rastlanmamıştır. Yapılan çalışmaların sınırlılığı bu çalışmanın önemini bir kat daha artırmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; babaların zihinsel engelli çocuklarını reddetme davranışlarını incelemektir. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1- Zihinsel engelli çocuğa sahip babaların kabul-red davranışları gelir düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?
- 2- Zihinsel engelli çocuğa sahip babaların kabul-red davranışları yaşa göre farklılaşmakta mıdır?
- 3- Zihinsel engelli çocuğa sahip babaların kabul-red davranışları öğrenim durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?

Bu araştırma ilişkisel tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Zihinsel engelli çocuğa sahip babaların yaş, gelir, öğrenim durumuna göre çocuklarını reddetme davranışlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu; 2015-2016 eğitim öğretim yılında Konya ilinde eğitim veren özel özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde eğitim alan zihinsel engelli 50 çocuğun babası oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan babaların büyük çoğunluğu lise mezunudur (%42). En az gurup ise yüksek lisans ve doktora mezunu (%2) olan babalar oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan babaların yarısından fazlası 35-45 yaş arasındadır (%52). 35 yaşından küçük ve 45 yaşından büyük babaların sayısı ise eşittir (%24). Çalışmaya katılan babaların %22'si 35-45 yaş arasında ve lise mezunudur. Babaların gelirleri 1000 TL ile 4500 TL arasında değişmektedir. Ortalama aylık gelir 1117,35 TL'dir. Babaların yaş dağılımı ise 26 ile 58 arasında değişmekte olup ortalama yaş 40,88'dir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak; Ebeveyn Kabul- Red Ölçeği kullanılmıştır. Rohner, Saavedra ve Granum tarafından 1980 yılında geliştirilmiştir. Rohner tarafından 1989 ve 1997 yıllarında tekrar gözden geçirilerek 1997 yılında son halini almıştır. Ölçeğin Türkçe'ye çevirisi Anjel ve Erkman tarafından 1993 yılında, dilsel eşitlik ile ilgili son düzenlemeler ise Erkman tarafından 2002 yılında yapılmıştır. Çocuğu en az 3 yaşında olan ebeveynlerin kendi kendilerine uygulayabileceği, toplam 60 maddeden oluşan dördümlü likert tipinde bir ölçektir. Kağıt- kalem testidir. Ölçekten alınan puanların toplamı ölçeğin toplan red puanını vermektedir. Yüksek düzeyde alınan toplam puanın babanın red düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Red düzeyi ne kadar yüksek ise babanın çocuğu reddi o kadar yüksek, çocuğu kabullenmesi ise o kadar düşüktür. 4 alt boyut ve toplam red puanının gelir, yaş, eğitim durumu bakımından farklılık gösterip göstermediği parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis ve Mann Whitney U testi ile test edilmiştir.

Bulgular

Ölçekten elde edilecek reddetme puanının 52-208 arasında değiştiği düşünüldüğünde, çalışmaya katılan 50 babanın ortalama reddetme puanı 184,5 olarak elde edilmiştir. Babaların zihin engelli çocuklarını reddetme davranışlarının yüksek olduğunu görülmektedir. Ölçeğin alt boyutlarından saldırganlık, ilgisizlik ve ayrıştırılmamış red alt boyutlarından elde edilen puanların da oldukça yüksek

olduğu bulunmuştur bu da bu alt boyutlarda da babaların zihin engelli çocuklarını red davranışının yüksek olduğu sonucunu vermektedir.

Araştırmanın alt amaçlarından birincisi olan, babaların zihin engelli çocuklarını kabul- red davranışlarının gelir düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş ve elde edilen sonuca göre, kabul- red ölçeğinin ilgisizlik alt boyutu dışındaki tüm boyutlarda farklılaşmanın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hangi gelir düzeyleri arasında farklılaşmanın olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma yapılmıştır. Elde edilen sonuca göre sıcaklığın geri çekilmesi, saldırganlık, ayrıştırılmamış red ve toplam red puanı üzerinde düşük ve yüksek gelir grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Babaların zihinsel engelli çocukları reddetme düzeyi üzerinde gelirinin düşük ve yüksek olması önemli bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın ikinci alt amacı olan, babaların zihinsel engelli çocuklarını reddetme davranışı üzerinde, babaların yaşlarına göre anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığı incelenmiştir. Elde edilen sonuca göre, babaların yaşlarının zihin engelli çocuklarını kabul- red toplam genel puanın da farklılaşmanın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin alt boyutlarının incelenmesi sonucunda da, alt boyutların hiç birinde farklılaşmanın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın üçüncü alt amacı olan, babaların zihinsel engelli çocuklarını reddetme davranışı üzerinde, babaların eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığı incelenmiştir. Elde edilen sonuca göre, babaların eğitim durumlarının zihin engelli çocuklarını kabul- red toplam genel puanın da farklılaşmanın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin alt boyutlarının incelenmesi sonucunda da, alt boyutların hiç birinde farklılaşmanın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmanın amacı; babaların zihinsel engelli çocuklarını reddetme davranışlarını incelemektir. Çalışma için gerekli veriler; Konya'da bulunan özel bir özel eğitim ve rehabilitasyon merkezin de destek eğitimi alan zihin engelli çocuklardan 50 tanesinin babası ile görüşme yapılarak ve bizzat araştırmacı tarafından ölçek uygulanarak veriler elde edilmiştir. Babaların zihinsel engelli çocuklarını reddetme davranışını tespit etmek amacıyla Kabul-Red ölçeği kullanılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda; reddetme puanının 52-208 arasında değiştiğine göre, çalışmaya katılan 50 babanın ortanca reddetme puanı 184,5 olarak elde edilmiştir. Babaların zihin engelli çocuklarını reddetme davranışlarının oldukça yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin alt boyutları açısından incelendiği zaman saldırganlık, ilgisizlik ve ayrıştırılmamış red alt boyutlarından elde edilen puanların da oldukça yüksek olduğu söylenebilir.

Babaların gelir durumları ile zihin engelli çocuklarını kabul-red puanları arasındaki analiz sonuçları incelendiği zaman; gelir düzeyine göre ilgisizlik alt boyutu dışındaki tüm boyutlar farklılaşmanın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hangi gelir düzeyleri arasında farklılık olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma yapılmıştır, elde edilen sonuca göre sıcaklığın geri çekilmesi, saldırganlık, ayrıştırılmamış red ve toplam red puanı üzerinde düşük gelir düzeyi (1500 TL'nin altı) ve yüksek gelir (3000 TL üstü) düzeyine sahip gelir grupları arasında anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Babaların zihinsel engelli çocukları reddetme düzeyi üzerinde ekonomik gelirinin düşük ve yüksek olması önemli bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ailenin ekonomik sorumluluğu genellikle babaların üzerinde olduğu düşünülürse ve engelli çocuğun normal çocuklara göre bakımlarında ve

eğitimlerinde oldukça fazla harcama gerektirdiği de göz önün de bulundurulduğu zaman babaların red puanlarının ekonomik durumla ilişkisi daha anlaşılır olmaktadır.

Babaların zihinsel engelli çocuklarını reddetme davranışı üzerinde, babaların yaşlarına göre anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığı incelenmiştir. Elde edilen sonuca göre, babaların yaşlarının zihin engelli çocuklarını kabul- red toplam genel puanın da farklılaşmanın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin alt boyutlarının incelenmesi sonucunda da, alt boyutların hiç birinde farklılaşmanın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Babaların zihinsel engelli çocuklarını reddetme davranışı üzerinde, babaların eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığı incelenmiştir. Elde edilen sonuca göre, babaların eğitim durumlarının zihin engelli çocuklarını kabul- red toplam genel puanın da farklılaşmanın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin alt boyutlarının incelenmesi sonucunda da, alt boyutların hiç birinde farklılaşmanın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Literatür incelendiği zaman yaş ve eğitim durumu değişkenlerin anne-babaların çocuklarını reddetme davranışı üzerinde etkisinin olmadığını destekleyen araştırma bulgularına rastlanmaktadır bu bulgular araştırma bulgusunu da destekler niteliktedir. Literatürdeki bazı araştırmalarda ise yaşın ve eğitim düzeyinin anne ve babaların engelli çocuklarını red davranışı üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır, yani bu araştırma sonuçlarını desteklememektedir. Alinyazındaki bu farklı bulgular konuyla ilgili farklı örneklem gurupları üzerinde derinlemesine araştırmaların yapılması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre şu önerilerde bulunabilir; babaların ekonomik durum zihin engelli çocuklarını red davranışını üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ailenin ekonomisinden birinci derece sorumlu görünen babanın ekonomik olarak desteklenmesi iş durumunun gözden geçirilmesi ve gerekirse pozitif ayrımcılık yapılması önemli görülmektedir. Engellilere iş verme konusunda tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de pozitif ayrımcılık yapılmaktadır ve bu durum engelli bireyler açısından son derece önemlidir. Fakat bazı engel düzeyleri vardır ki istihdamı oldukça güç bazen de imkânsızdır. Bu engel grubundaki bireylerin gerekirse aileden birinin özellikle babanın işsiz olma durumunda bu ayrıcalıktan yararlanması sağlanabilir.

Yaş ve eğitim değişkeni ile baba red puanı arasında bir ilişki bulunamamıştır. Alın yazında ise bu araştırmada olduğu gibi ilişki bulamayan araştırma sonuçları vardır. Bununla birlikte yaşın ve eğitim durumunun engelli çocuk kabul ret puanı arasında ilişki tespit eden çalışma bulgularına da rastlanmıştır. Bu durumda yaş ve eğitim değişkeni ile baba kabul red arasında ki ilişkinin olup olmadığı farklı örneklem guruplarında incelenmesinde fayda görülmektedir.

Araştırma sınırlılığından dolayı incelenemeyen ve konuya ışık tutacağı düşünülen bazı değişkenler ele alınarak yeni araştırmalar yapılabilir. Bunlardan en önemlilerinden biri engelli çocuğun demografik özellikleridir. Engelli çocuğun yaşı, eğitim düzeyi, engel türü, engel düzeyi gibi değişkenlerin ele alındığı çalışmalardır. Bir diğer önemli etken ise babaların demografik özellikleridir. Bunlar; ailenin yaşadığı yer, aileye sağlanan sosyal destek düzeyi, aile yapısı gibi değişkenlerle, baba red düzeylerinin incelenmesi konunun daha iyi anlaşılması noktasında önemli görülmektedir.